

Kore Savaşının Japonya'nın Geleceği Üzerindeki “Yaşam İksiri” Etkisi*

Yeliz YAZAN KOÇ**

Özet

Kore, Soğuk Savaşın en keskin çatışmasının yaşandığı bir savaş alanı olmuştur. Kore Savaşı, Asya'da hayati çıkarları tehlikede olmayan iki süper gücün (ABD ve SSCB) bölge politikalarında dikkate değer bir değişim yaratmış ve Asya'ya dönemin koşullarında uluslararası sistemin Avrupalı olmayan en önemli alanı hâline dönüştürmüştür. II. Dünya Savaşının ardından Japonya'nın geleceğini tayin etme hakkını saklı tutan ABD'nin Japonya'yı işgal yıllarında izlediği öncelikli politikası, bu ülkenin silahsızlandırılması ve barışçıl milletler ailesinin sorumlu bir üyesi hâline getirilerek Amerikan işgaline son verilmesi yönünde olmuştur. Ne var ki, Çin'de komünizmin galip gelmesi ve Kore Savaşı, Amerika'nın Japonya'yı işgal politikasında “tersine bir söylem” doğurmuştur. Japonya'nın Kore Savaşı esnasında üstlendiği rol ile ABD ve müttefiklerine sağladığı tam destek, Washington'un gözünde Tokyo'yu kazanılması gereken bir müttefik konumuna getirmiştir. Savaş, Japonya'nın stratejik değerini ortaya çıkarmış ve Doğu Asya'da ABD'nin ikili antlaşmalarla oluşturduğu “topla-dağıt” adı verilen güvenlik ağının merkezini oluşturan ABD-Japon ittifakının tohumlarını atmıştır. Bu çalışma, Kore Savaşının ABD'nin Doğu Asya politikası açısından önemini çözümlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kore Savaşı, Japon İşgali, Tersine Söylem, Soğuk Savaş

The “Elixir” Impact of the Korean War on the Future of Japan

Abstract

Korea was a major battleground during the Cold War. Korean War represented a remarkable change in Asian politics of two superpowers (US and USSR) whose vital interests were not at stake in Asia. Moreover, the Korean War transformed Asia into the most important non-European area of the international system during the Cold War. After defeat of Japan in WWII, the US invaded Japan and reserved its right to determine the future of this country. The initial policy of the US in the first years of Japan's invasion was the disarmament of this country and the evacuation of American forces from the country by insuring Japan would not become a menace again to family of peaceful and responsible nations of the world and to the US. However, Communist victory in China and the Korean War brought a “reverse discourse” in American occupation policy for Japan. Japan's role during the Korean War and Tokyo's active and passive support to the US and her allies turned Japan an ally to be won in the eyes of the US. The war revealed the strategic importance of Japan and sowed the seeds of the US-Japanese alliance, which has been at the center of the US security architecture called “hub and spoke” in East Asia. This study aims to analyze that the Korean War was a turning point for the US East Asian policy and therefore for the future of Japan.

Keywords: Korean War, Invasion of Japan, Reverse Discourse, Cold War

* Bu makale, yazarın İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde 16 Haziran 2021 tarihinde savunduğu “ABD'nin Doğu Asya'daki “Güvenlik Mimarisi”nin Yaygınlaştırılmış Caydırıcılık Kavramsallaştırması Çerçevesinde Analizi: ABD-Japonya-Kuzey Kore Üçgeninde “Bir Mükemmel Caydırıcılık Oyunu” başlıklı doktora tezinin ikinci bölümüne dayanmaktadır. Yazar sağlamış olduğu araştırma bursu dolayısıyla TÜBİTAK'a teşekkürü bir borç bilir.

** Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mektup: yelizyazan@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0003-4780-4869

Giriş

Savaşlar sonrasında devletler, uluslararası sistemde yıkılan düzenin yerine yeni bir düzen inşa etmek sorunuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Nitekim büyük bir savaş sonrasında devletler arasındaki ilişkilerin en önemli karakteristiği, yeni bir güç dağılımının ortaya çıkmasının ardından güçlü-zayıf devletler arasında yeni güç asimetrilerinin yaratılması sorununun gündeme gelmesidir.¹ İşte II. Dünya Savaşı'na son verecek olan koalisyonun "Üç Büyükleri" (ABD, İngiltere ve SSCB) savaş süresince birlikte hareket edebilmek ve savaş sonrası düzeni inşa edebilmek için birçok kez bir araya gelmişlerdir. Anılan devletlerin liderleri öncelikle Yalta'da savaşın sona ermesinin ardından ise Potsdam'da bir araya gelerek savaş sonrası düzeni ve nüfuz alanlarının paylaşımını içeren bir antlaşmaya varmışlardır. ABD ve SSCB, paylaşımlı bir statüko kurmuş ve iki blok da diğerinin etki alanındaki olaylara seyirci kalacağına ve sınırları değiştirecek herhangi bir eylemde bulunmayacağına yönelik antlaşma yapmıştır. Kısacası, iki büyük devlet de sonraki yıllardaki karşılaşmalarının "soğuk" olacağına yönelik bir sinyal vermişlerdir.² Sonuç olarak yapılan anlaşmaya göre, SSCB'nin nüfuz alanı yaklaşık dünyanın üçte birine tekabül edecek şekilde Almanya'nın Oder-Neisse hattından Kore'nin kuzey yarısına kadar olan bölgeyi kapsamaktayken ABD'nin alanı, dünyanın geri kalan üçte ikisi olarak belirlenmiştir. Üç büyüklerin yeni kurumlarla iş birliği içerisinde barışçıl bir şekilde hareket edeceği umulmuştur.³

II. Dünya Savaşı'nın ardından Asya bölgesine bakıldığında, Avrupa'dan oldukça farklı bir tablo ile karşılaşmıştır. Japon yenilgisi, on yıllardır bölgede egemen olan bir imparatorluğu yıkmıştır. Diğer yandan savaş Çin'de yönetici milliyetçi hükümeti zayıflatıp uzun zamandır var olan komünist rekabeti yoğunlaştırmıştır. II. Dünya Savaşı'nın sonunda Avrupa ve Asya'daki durumlar arasındaki en önemli fark, Sovyetlerin Japonya'nın yenilgisinde kayda değer hiçbir rolünün bulunmamasıdır. Böylece Pasifik'teki mücadelenin büyük kısmını yürüten Amerika, Japonya'nın geleceğini kendilerinin belirleyeceği hususunu netleştirmiştir. Almanya'daki durumun aksine, bu mağlup düşmana karşı ortak bir işgal olmayacak yalnızca işgal politikalarının neler olacağına ilişkin müttefiklerle formalite icabı müzakere yapılacaktır. SSCB ve ABD, Japonya'nın askerî mağlubiyeti karşısında geçici bir önlem olarak Kore'nin yarısını işgal etmiş ve söz konusu ülkelerin yetkilileri birbirlerinin Asya'daki çıkarlarına riayet etmeyi kabullenmişlerdir.⁴

II. Dünya Savaşı sona erdiğinde ABD'nin temel önceliği, Batı Avrupa'nın yeniden yapılandırılması olmuştur. Dönemin Amerikan Dışişleri Bakanı Dean Acheson, Avrupa'yı "dünyanın kilidi" olarak tanımlayarak bu önceliği ortaya koymuştur. Elbette Pasifik bölgesinde komünizmin durdurulması, Soğuk Savaş koşulları altında ABD'nin amaçlarından biri olmuş ancak bu gaye, Avrupa'ya öncelik verilmesinin gölgesinde kalmıştır. 1949 yılından evvel Soğuk Savaş, Asya ana karasında çok az hissedilmiştir. Soğuk Savaş'ı bölgeye getiren, ABD ve SSCB'nin eylemleri değil bölgenin savaş sonrasında yapıları olmuştur. Nitekim hızlı ekonomik büyümeye, çözümlenmemiş toprak anlaşmazlıklarına, silahlanma yarışına ve bölgesel çatışmalar üretme tehdidi içeren politik arzulara tanıklık eden Asya'da söz konusu gelişmelere ABD'nin ve Sovyetlerin müdahale

¹ Ikenberry, G. John, *After Victory: Institutions, Strategic Restraint And The Rebuilding of Order After Major Wars*, Princeton University Press, NJ, 2001, pp. 3-4.

² Wallerstein, Immanuel, "What Cold War in Asia? An Interpretative Essay", (der.) Zheng Y., Hong L., Michael S. *Cold War in Asia: The Battle for Hearts and Minds*, Leiden, Boston, 2010, p.21.

³ Tudra, Chris, *Cold War Summits: A History, From Potsdam to Malta*, Bloomsbury, New York, 2015, p. 9.

⁴ Gaddis, John Lewis, *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Oxford University Press, New York, 1997, pp.54-55.

etmesi kaçınılmaz hâle gelmiştir.⁵ Soğuk Savaş'ın Asya'ya sirayeti açısından, 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulması kilit olay teşkil etmektedir. ABD, Çin'i Doğu Asya'da bölgenin güvenliğinin bekçisi ve dünyanın dört polisinden biri olarak addetmiştir. Ancak Çin'deki komünistler ve milliyetçiler arasındaki iç savaşın komünistlerin zaferiyle sonuçlanması, âdeta bir "domino etkisi" yaratmış ve bölgede kontrol dışında gelişen birtakım dinamikleri de beraberinde getirmiştir. Çin'deki bu gelişme, Kuzey Kore için cesaretlendirici olurken Kore Savaşı ise Japonya'nın "yeniden doğuşunun iksiri" olmuştur. Savaş, Japonya'yı ABD'nin gözünde cezalandırılması gereken bir rakip konumundan kazanılması gereken bir müttefik konumuna getirmiş ve böylece yaklaşık 70 yıldır devam eden ABD-Japon ittifakının temellerini atmıştır. ABD-Japon ittifakı, Amerika'nın Asya'da ikili antlaşmalarla kurduğu "bağlantı merkezinde topla-dağıt (hub and spoke)"⁶ sisteminin temel yapı taşı olarak addedilmiştir.

Bu çalışma Kore Savaşı'nın Asya'yı ABD'nin gözünde Avrupa'dan sonra Soğuk Savaş'ın cereyan ettiği önemli bir mücadele sahası konumuna getirdiğini ve Amerikan güvenlik mimarisinin oluşturulmasında önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu çalışma, Kore Savaşı'nın ABD-Japonya arasındaki ilişkide gözlemlenen "tersine söylem" etkisini üç noktada ele alacaktır. Öncelikle, ABD'nin işgal yıllarında Japonya'ya yönelik politikalarına yer verilecektir. Daha sonra Çin iç savaşında komünistlerin galip gelmesinin ardından bölgede değişen güç dengesine ve bu durumun Kore'de yol açtığı revizyonist eylemlere ve tüm bu gelişmelerin ABD'nin Japonya'ya yönelik söylemini "Japonya'yı bir müttefik olarak kazanmak" yönünde nasıl değiştirdiğine yer verilecektir. Son olarak ise Soğuk Savaş'ın sıcak çatışması olan Kore Savaşı'nın ABD'nin gözünde Japonya'yı nasıl kömürden elmasa dönüştürdüğü ve son anılan ülkenin savaş sırasında üstlendiği rol ele alınacaktır. Bu çalışmanın amacı, Kore Savaşı'nın Japonya'nın geleceği üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ve Tokyo'nun Washington karşısında pazarlık edebilme ve hayatta kalabilme kozunu kendi lehine çevirdiğini göstermektir.

ABD'nin Japonya'yı İşgali ve İşgal Yıllarındaki Politikaları: "Japonya'yı Cezalandırmak"

1945-1947 yılları, ABD ve Japonya'nın karşılıklı ilişkiler sürdüren bağımsız aktörler olarak değil de işgalci ve işgal edilen şeklinde etkileşime girdikleri tek zaman dilimi olarak tarihe geçmiştir. Savaş sonrasında Japonya'nın kaderini belirleme hakkını kendisine saklı tutan ABD, neticede bu ülkeyi işgal etmiştir. ABD 1945 yılında Japonya'nın teslim olmasından sonra bu ülkenin dünya barışına ve kendi güvenliğine karşı bir daha tehdit oluşturmaması için gayret sarf etmiş ve Tokyo'da diğer devletlerin haklarına saygı duyacak barışçıl ve sorumlu bir hükümet kurması yönünde bir politika izlemiştir. Bu hedeflere ulaşabilmek için Japonya'nın bütünüyle silahsızlandırılmış ve askerden arınmış olması temel ilke olarak benimsenmiştir. ABD, söz konusu hedeflere ulaşabilmek için Japonya'nın müttefik güçlerin katılımıyla işgal edileceğini belirtmiştir. ABD, bir taraftan müttefik güçleri işgale ortak ederken diğer taraftan bu kuvvetlerin ABD'nin oluşturduğu bir komuta altında olacağını da altını çizmiştir. Her ne kadar Japonya'nın işgaline ilişkin istişare

⁵ Barnathan, Galia Press, Organizing the World: The United States and Regional Cooperation in Asia and Europe, Routledge, London, 2003, p.5.

⁶ Sistem, bir merkez ve ona bağlı kollardan oluşur. Jant telleri ve onların bağlı bulunduğu bir öbektan oluşan bisiklet tekerleği görüntüsü, bu sistemi zihnimizde resmetmek açısından iyi bir örnektir. ABD, bölge ülkeleriyle kurduğu sıkı sıkıya, münhasır ve bire bir ikili ortaklıklarla Doğu Asya'da kilit ülkeler üzerinde dikkate değer askerî, siyasi ve ekonomik kontrol sağlamıştır. Kısacası bu sistem, Doğu Asya'da ittifakların iki taraflılığının simgesidir.

mekanizmaları oluşturulması hususunda çaba gösterilmiş olsa da herhangi bir görüş ayrılığı durumunda işgali ABD'nin yönlendireceği karara bağlanmıştır. İmparator ve Japonya Hükûmeti ülkelerinin işgali ve kontrol politikalarını uygulamakla yükümlü kılınmış ve Yüksek Komutanlığa tabii tutulmuştur.⁷

1945 yılında Müttefik Kuvvetler Yüksek Komutanlığı (Supreme Commander of Allied Powers) kurulmuş ve 14 Ağustos 1945 tarihinde İngiltere Başbakanı Clement Attlee, SSCB Genel Sekreteri Joseph Stalin ve Çin lideri Chiang Kai-shek'in onayıyla Başkan Harry Truman, Douglas MacArthur'u Müttefik Kuvvetler Yüksek Komutanı olarak atamıştır. ABD, General MacArthur vasıtasıyla Japonya'nın idari kontrolünü ele alan ortak bir işgal politikası belirlemiştir. ABD, Japonya'nın işgaline SSCB'nin müdahil olmasını önleyen bir plan ortaya koymuştur. Buna göre, Japonya ile ilgili politikaların oluşturulmasında Washington merkezli on bir ülke temsilcilerinden oluşan bir Uzak Doğu Komisyonu kurulmuştur. Bunun haricinde merkezi Tokyo'da bulunan ve görevi MacArthur'a danışmanlık yapmak olan Dört Büyüklerden (ABD-SSCB-İngiltere-Çin) mürekkep bir Müttefik Konseyi kurulmuştur.⁸

ABD, Japonya'nın savaş sonrasında yeniden yapılandırma sürecini üç evre olarak tasarlamıştır. İlk evre, Japonya'nın teslimiyet koşullarının yürürlüğe gireceği bir dönem olarak düşünülmüştür. Bu çerçevede Japonya, sert bir işgal disiplini altına girecek ve işgal ettiği bölgelerden çekilecektir. İkinci evre, Japonya'nın yakından gözetimini ön görmektedir. Kısıtlamalar, Japonya'nın diğer ülkelerle barış içinde bir arada yaşama yeteneği ve gönüllülüğü çerçevesinde kademeli olarak esnetilecektir. Japonya silahsızlanacaktır. Yeniden silahlanmayı önlemek amacıyla askerî denetim, savaş potansiyelini önlemek için ise ekonomik kontrol uygulanacaktır. Üçüncü evre ise Japonya barışçıl milletler ailesinin sorumlu bir üyesi olduğu takdirde bu ülkenin tahliye edilmesidir.⁹

1945 yılının sonlarından itibaren Yüksek Komutanlık, daha radikal önlemler almaya başlamış ve oluşturmuş olduğu planları Japon Hükûmeti'ne dikte etmeye başlamıştır. General MacArthur, reformlar doğrultusunda yeni anayasanın hazırlanmasına rehberlik etmek için imparatoru Japon halkına karşı hesap verebilir kılma, Japonya'nın savaş yapma kabiliyetini ortadan kaldırma ve Japon aristokrasisinin mirasına son vererek İngilizlerinkine benzer bir parlamenter sistem oluşturma şeklinde üç ilke belirlemiştir.¹⁰ 1 Nisan 1946'da yapılan genel seçimlerde Yoshida Shigeru liderliğindeki Liberal Parti meclisteki sandalyelerin çoğunluğunu kazanmış ve bu liderin Başbakanlığında koalisyon hükûmeti kurulmuştur. Neticede Müttefik Güçler hazırladıkları anayasa tasarısını Japon

⁷ U.S. Initial Post-Surrender Policy for Japan (SWNCC150/4/A), GHQ/SCAP Records; Top Secret Records of Various Sections. Administrative Division; Box No. LS-1: "Top Secret, File No. 1- Covering the Period from 1 September 1945 thru 19 January 1946" <Sheet No. TS00320-00323>, 21 September 1945, <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryō/01/022shoshi.html>, (05.05.2021).

⁸ Futoshi, Shibayama and Ayako, Kusunoki, "The Pacific War and the Occupation of Japan, 1941-52", Iokibe, Makoto (der.) The History of US-Japan Relations From Perry to Present, Tosh Minohora, Palgrave, MacMillan, 2008, pp.114-115.

⁹ Post World War II Foreign Policy Planning, State Department Records of Harley A. Notter, 1939-1945, "600-T-357 Japan: General Principles Applicable to the Post-War Settlement with Japan" Sheet No. YE5-21 600-T-357, 28 July 1943; State Department Documents of the Post-War Programs Committee, 1944 "PWC108 Japan: The Postwar Objectives of the United States in regard to Japan", <PWC-1, Rol I No.2>, 14 March 1944; State Department Documents of the Post-War Programs Committee, 1944 "PWC108 Japan: The Postwar Objectives of the United States in regard to Japan"<PWC-1 Roll No. 2>, 4 May 1944, <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryō/01/001shoshi.html>, (04.05.2021).

¹⁰ "Summary Report on Meeting of the Government Section", Alfred Hussey Papers; Constitution File No. 1, Doc. No. 4, 4 February 1946, https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryō/03/002_21/002_21_0021.html, (04.04.2021).

Hükûmeti'ne kabul ettirmişler ve 1947'de Japon Anayasası yürürlüğe girmiştir. Anayasa'nın 9'uncu Maddesi Japonya'nın güvenlik politikalarını belirlemiştir. Böylece, yeni anayasayla birlikte birçok Japon için emperyalizmin ve militarizmin yıkıcı unsurları ortadan kaldırılmıştır.

“Düzen ve adalete dayalı uluslararası bir sulhu gönülden dileyen Japon milleti, ulusun egemenlik hakkı olarak savaştan ve milletler arası anlaşmazlıkların çözümünde tehdit ve kuvvet kullanmaktan, daimî şekilde feragat eder. Bu itibarla, hiçbir kara, deniz ve hava kuvveti veya herhangi diğer bir silahlı kuvvet muhafaza edilemez. Devlete muhariplik hakkı tanınmaz.”¹¹

Yine ABD 1947 yılında, Japonya ile bir barış antlaşması metni hazırlanması ve daha sonra bir konferansla bu antlaşmanın Japonya'nın savaş hâlinde bulunduğu on ülkenin toplandığı bir konferansta sunulması fikrini ortaya atmıştır. Ne var ki Sovyetler, buna karşı çıkmış ve Japonya ile yapılacak bir barış antlaşmasının sadece ABD, SSCB, Çin ve Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlarından oluşan bir konsey tarafından incelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. ABD ise SSCB'nin bu teklifini reddetmiştir.¹² Diğer yandan 1948 yılında ABD Dış İşleri Politika Planlama Bürosu'ndan George Frost Kennan, muhtemel bir barış antlaşması şartlarını görüşmek üzere Japonya'yı ziyaret etmiş ve edindiği izlenim sonrasında Dışişleri Bakanlığı'na böyle bir barış için henüz erken olduğunu ifade eden bir rapor sunmuştur. İşte Kennan sunmuş olduğu bu raporla ABD'nin Japon politikasında yeni bir başlangıcın başka deyişle “tersine söylemin” mimarı olmuştur.

Tersine Söylem: Japonya'yı Müttefik Olarak Kazanmak

II. Dünya Savaşı sırasında revizyonist devletleri yenilgiye uğratmak amacıyla iş birliği içerisinde hareket eden ABD ve SSCB'nin savaş sonrası ilişkilerinin nasıl olacağına ilişkin Amerikan kamuoyunda iyimser ve kötümser olmak üzere iki bakış açısı hâkimdi. Ya iki ülke arasındaki iş birliği savaş sonrasında da devam edecek ya da çıkarları birbirinden radikal bir şekilde ayrılacaktı. ABD'nin SSCB Büyükelçisi olan ve ardından Politika Planlama Bürosu'nda görev yapan Kennan, diplomatik yaklaşımı vurgulayan “Uzun Telgrafı (Long Telegram)” ve daha sonra 1946-1947 yıllarında “Foreign Affairs”de “X” adıyla yayımladığı “Sovyet Davranışının Kaynakları (Sources of Soviet Conduct)” makalesi ile Amerika'nın bu dönemdeki Sovyet politikasının mimarı olmuştur. Kennan Japonya ziyareti öncesinde Sovyetlerin savaş sonrasında içinde buldukları koşulları göz önünde bulundurarak SSCB'nin ABD ve müttefikleri için doğrudan bir tehdit olmadığını ifade etmiştir. Sonuç olarak Kennan SSCB'yi tehdit edici ama zayıf; yayılmacı ama tedbirli olarak nitelendirmiştir.¹³ Kennan, Doğu Asya'da Truman yönetiminin ekonomik ve diplomatik araçları kullanarak müttefiklerinin güvenliğini ve refahını sürdürülebileceğini önermektedir.¹⁴ Başka bir ifade ile ABD'nin, ekonomik gücünü Soğuk Savaş'ın etkili bir silahı hâline dönüştürmesi gerektiğini ileri süren Kennan göz kamaştırıcı ve sağlam

¹¹“The Constitution of Japan”, https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html, (05.11.2021).

¹² Borton, Hugh, “American Occupation Policies in Japan since Surrender”, *Political Science Quarterly*, Sayı.62, No.2, 1947, pp. 250-257.

¹³ Forrestal, James, “Kennan's memorandum for Admiral Hill”, *Forrestal Papers*, File “K” in Box 70, 1946, s.5; Mayers, David, “Containment and the Primacy of Diplomacy: George Kennan's Views, 1947-1948”, *International Security*, Sayı.11, No.1, 1986, p.146.

¹⁴ Mayers, a.g.e., pp.125-126.

Amerikan ekonomisinin Sovyetlerin bütün uydularını ondan uzaklaştıracağına ya da en azından Sovyetlere olan bağımlılığı azaltacağına inanmaktadır.

Kennan'ın ekonomiyi önceleyen politikasının yerini askerî unsurlara ağırlık veren politikaya bırakması, 1949 yılında Çin'de Komünist Parti'nin iktidarı ele geçirmesi, SSCB'de ise atom bombasının denenmesiyle ABD'nin nükleer tekelinin sona ermesi neticesinde gerçekleşmiştir. Çin'de komünizmin galip gelmesi Amerikan kamuoyunda uzun tartışmalara yol açmıştır. Amerikan politikasında yürütülen tartışmalarda bazıları Asya'nın önceliğini savunurlarken bazıları da Asya'yı "uzak ve karışık" olarak tanımlamışlardır.¹⁵ Bu dönemde askerî ve ekonomik kaynakların Avrupa dışı bölgelere aktarılması düşüncesi tartışmaların odağında olmuştur. Nitekim 1947 yılında Çin, ABD'nin ulusal güvenliği açısından dikkate alınması gereken ülkeler listesinde 14'üncü sırada yer almıştır.¹⁶

Komünistlerin Çin'deki başarısı, Japonya'ya yönelik Amerikan stratejisini değiştirmiştir. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Dean Acheson, ABD'nin Asya'ya yönelik çıkarlarının denizlerle ilgili olduğunun altını çizmiş ve Japonya'dan Ryhukyu'ya, oradan da Filipinler'e kadar uzanan bir deniz "savunma çevresinin (defense perimeter)" oluşturulmasını talep etmiştir. Acheson konuşmasında, "Japonya'nın yenilgisinin ve silahsızlanmasının hem Japonya'nın hem de Pasifik bölgesinin güvenliğinin savunulması sorumluluğunu ABD'ye yüklediğini" belirterek ülkesinin Japonya'daki çıkarlarını korumasının önemini vurgulamıştır.¹⁷ Kennan'da tıpkı Acheson'un sunduğu yeni stratejik çerçeve gibi ABD'nin Japonya, Okinava ve Filipinler hattında stratejik deniz bölgelerini işgal etmesi gerektiğini belirtmiştir. Kennan'a göre, Asya kıtasında ABD'ye tehdit oluşturan Çin değil, bilakis SSCB idi. Dolayısıyla Sovyetler, denizden güçlü bir kıyı savunma şeridi ile çevrilmeliydi. Bu durumda ise Japonya anahtar ülke konumuna yükselmiştir.¹⁸ Kennan, Japonya'nın önemini şu sözlerle açıklamıştır:

"Amerikalılar, Çin'in gerçek önemini abartma ve Japonya'nın önemini küçümseme eğilimindedirler. Ancak savaş sonrası dönemin herhangi bir zamanında Sovyet liderler, Çin veya Japonya üzerinde kontrol sağlamak gibi bir seçenekle karşı karşıya kalırlarsa şüphesiz ikincisini seçeceklerdir. Biz Amerikalılar sözde düşman Çin'in ve gerçek bir dost Japonya'nın varlığında kendimizi güvende hissedebiliriz. Böyle bir durumdan başımıza çok kötü bir şey gelmeyebilir."¹⁹

Kore Savaşı'ndan yaklaşık iki ay evvel Nisan 1950'de Kennan'ın hazırladığı tasarım doğrultusunda SSCB'yi çevreleme politikasına ilişkin bir yol haritası Milli Güvenlik Kurulu (MGK) tarafından Başkan Truman'a sunulmuştur. Kore Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte Truman, ABD'nin savunma bütçesinde önemli artışlar sağlayacak olan askerî çevreleme planını onaylamıştır. Bu plan Sovyetler Birliği'ni caydırmanın tek olası yolunun, ABD tarafından konvansiyonel ve nükleer silahlarda artışa gidilmesinden geçtiğini vurgulamıştır. Daha özelde ise böyle bir program, ABD'yi ve müttefiklerini Sovyet kara ve

¹⁵ Leffler, Melvyn, A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War, Stanford University Press, Stanford, 1992, p. 277.

¹⁶ FRUS, United States Assistance to Other Countries From the Standpoint of National Security, Joint Strategic Survey Committee 1769/1,1947, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1947v01/d386>, (21.11.2019).

¹⁷ Acheson, Dean, Speech on the Far East, (Çevrimiçi), <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1950-01-12.pdf>, (21.11.2019).

¹⁸ Kennan, George F., Memoirs, 1925-1950, Pantheon, New York, 1967, p.374.

¹⁹ Aynı yerde, s.374.

hava saldırılarına karşı korumayı, iletişim hatlarını korumayı ve ABD'nin teknik üstünlüğünü sağlamayı amaçlamıştır.²⁰

1948 yılındaki “tersine söylem” politikasıyla birlikte ekonomiye ağırlık veren yaklaşımın yerini askerî ve ekonomik gücü önceleyen yaklaşım almıştır. Kennan'ın ekonomik ve diplomatik unsurlara ağırlık veren çevreleme politikasının (MGK-13/2) yerini Paul H. Nitze'nin materyal unsurlara dayanan çevreleme politikasının (MGK-68) alması ABD'de Japonya'nın güvenliğine ve silahsızlandırılmasına ilişkin olarak söylem değişikliğine gidilmesinin bir sonucudur. Tersine söylem politikası, bir taraftan Kennan'ın önerileri ışığında Japonya'nın kilit ülke olarak konumlandırılması ve ekonomik olarak kalkındırılması çabalarını beraberinde getirirken diğer yandan ülkenin “tamamen silahsızlandırılmasını” tartışmaya açmıştır.

MGK 13/2'nin mimarı Kennan şu sözlerle Japonya'nın önemini ortaya koymaktadır: “dünya siyasetinde potansiyel bir faktör olarak Japonya, Çin'den daha önemlidir. Japonya, Uzak Doğu'nun tek büyük askerî ve endüstriyel potansiyelini barındırmaktadır.”²¹ Kennan, Japonya'yı Asya'nın kilit ülkesi olarak değerlendirmektedir. Kennan savaş sonrası uluslararası sistemi Japonya'nın da katılacağı çok merkezli bir düzen olarak tasavvur etmiştir.²² Dolayısıyla 1948'den önceki politikaların hedefi, müttefik kuvvetlerinin güvenliğini Japonya'dan gelebilecek saldırılara karşı korumak iken söz konusu tarihten sonraki politikalar, Japonya'nın güvenliğini dışardan gelebilecek saldırılara karşı korumaya dönüşmüştür.

Soğuk Savaş'ın Asya'ya Sirayeti

Yalta ve Potsdam konferanslarında ABD ve SSCB, Kore'nin kaderine ilişkin bir mutabakata varmışlardır. 1945 yılında Japonlar yenilgiyi kabul etmiş olsalar da SSCB, söz konusu konferanslarda alınan kararlara uygun olarak Japonya'ya savaş açmış ve Mançurya üzerinden Kore'nin kuzeyine doğru ilerlemiştir. Söz konusu dönemde Sovyetlerle iş birliği içinde olan ABD'de de Kore'nin güneyine ilerlemiş ve 38. paralel iki orduyu ayıran hat olarak belirlenmiştir. 1948 yılında yapılan seçimlerde güneyde anti-komünist lider Syngman Rhee seçimi kazanarak Kore Cumhuriyeti'nin başkanı ilan edilirken, Kuzey'de Kim II-Sung önderliğinde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Böylece, Sovyetler ve ABD tarafından Kore'yi ikiye bölen geçici anlaşma, kalıcı bir duruma evrilmiştir.²³ Bu durum ülke içindeki siyasi ayrışmayı keskinleştirmiştir. 1950 yılına gelindiğinde, yarımada kurulmuş olan hükûmetler ülkenin bölünmesini sona erdirmeye olasılığını tartışıyorlardı.²⁴ Bu arada Çin iç savaşını kazanmış olan komünist lider Mao Zedong, ABD'nin duruma müdahale edeceğinden endişe ediyordu. Bu nedenle SSCB'den askerî ve ekonomik yardıma çabalıyordu. Sonuçta SSCB ve Çin arasında 14 Şubat 1950'de Dostluk, İttifak ve Karşılıklı Yardım Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşma, üçüncü taraflarla girişilecek herhangi bir çatışmada saldırıya uğrayan tarafa yardım etmeyi öngörüyordu. Bu antlaşma Çin'in korkularını törpülerken Kuzey Kore için savaşa giden yolda önemli adım olmuştur. Kuzey

²⁰ “National Security Council Report, NSC 68, ‘United States Objectives and Programs for National Security’”, History and Public Policy Program Digital Archive, US National Archives, 14 April 1950, <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116191>, (01.05.2021).

²¹ Kennan, a.g.e., s.374.

²² Kennan, George F., Realities of American Foreign Policy, Princeton University Press, Princeton, 1954, ss.63-65.

²³ Dilion, Micheal, Modernleşen Çin Tarihi, (çev.) Atılğan, Eylem Ümit ve Atılğan, Aydın, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016, s.303.

²⁴ Weathersby, Kathryn, “Should We Fear This? Stalin and The Danger of War With America”, Cold War International History Project, Working Paper Series No.39, 2002, p.3.

Kore lideri Kim Il-Sung, antlaşmadan önce Pekin ve Moskova'ya Güney Kore'yi işgal etmeyi önermiş ve Moskova'yı bu yönde etkilemiştir.²⁵ Savaşa giden sürecin ilk işareti Kuzey Kore lideri Kim Il-Sung tarafından 1944'te Moskova'ya yaptığı resmî ziyaret esnasında verilmiştir. Kim Il-Sung Stalin'e aşağıdaki şekilde hitap etmiştir:

"Yoldaş Stalin, mevcut durumun tüm ülkeyi askerî yollarla kurtarmak için gerekli ve mümkün kıldığına inanıyoruz. Güney'in gerici güçleri hiçbir zaman barışçıl bir birleşme konusunda hemfikir olmayacak ve kendilerini Kuzey'e saldıracak kadar güçlü olduklarını hissedene dek, bölünmeyi sürdüreceklerdir. Şimdi inisiyatifimizi kendi ellerimize almamız için en iyi fırsat. Silahlı kuvvetlerimiz daha güçlüdür ve buna ek olarak Güneyde güçlü bir gerilla hareketinin desteğine sahibiz. Amerikan yanlısı rejimi küçümseyen Güney'in nüfusu da bize kesinlikle yardım edecek."²⁶

Stalin'in ise yukarıdaki sözlere temkinli bir şekilde aşağıdaki karşılığı vererek Kore lideriyle hemfikir olmadığını belirtmiştir:

"Güney'e ilerlememelisiniz. Her şeyden önce, Kore Halk Ordusu'nun Güney'in birlikleri üzerinde ezici bir üstünlüğü yoktur. Anladığım kadarıyla sayısal olarak onların bile gerisindesiniz. İkincisi, Güneyde çatışma olduğu takdirde müdahale edecek Amerikan birlikleri bulunmaktadır. Üçüncüsü, 38'inci paraleldeki anlaşmanın SSCB ve ABD arasında yürürlükte olduğunu unutmamalıyız. Anlaşma bizim tarafımızdan bozulursa, Amerikalılar müdahale edebilir."²⁷

Stalin'e göre, şayet rakip saldırgan bir niyet taşıyorsa, er ya da geç bu tutumu uygulamaya koyacaktır. Saldırının gerçekleşmesi durumunda ise karşı saldırı başlatmak daha makul bir adım olacaktır. İşte o zaman Kuzey Kore'nin hareketi herkes tarafından anlaşılacak ve desteklenecektir.²⁸

Diğer yandan artık Çin'de iç savaş bitmiş olduğundan bu ülke enerjisini ve dikkatini Kore sorununa verebilirdi. Kim Il Sung, Çin ve SSCB arasındaki Dostluk Antlaşması'nın Amerika'yı Kore'ye müdahale etmeye daha da isteksiz hale getireceği algısından hareketle Stalin'le yaptığı görüşmede değişen uluslararası ortamın artık Kuzey Kore'nin saldırısına elverişli bir zemin yarattığını ifade etmiştir. Nihayetinde Stalin de bu görüşü kabul ettiğinden bu bir bakıma Sung için "yeşil ışık" olmuştur. Görüşmede Sung şu ifadeleri dile getirmiştir:

"Artık, SSCB ve Çin'in Kore'nin arkasında olduğunu ve ona yardım edebileceklerini biliyorlar, Amerikalılar büyük bir savaşa girmeyecekler. Yoldaş Mao Zedong'a gelince, bütün ülkeyi özgürleştirme arzumuzu her zaman destekledi. Yoldaş Mao Zedong, Çin devriminin tamamlanmasının ardından bu ülkenin bize yardımcı olacağını, eğer gerekli olursa askerî birlikler sağlayacağını birçok kez söyledi. Ancak, Kore'yi birleştirmek için kendi güçlerimize güvenmek istiyoruz. Yapabileceğimize inanıyoruz."²⁹

²⁵ Kissinger, Henry, Çin: Dünden Bugüne Yeni Çin, (çev.) Çeper, Nalan Işık, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2015, ss.163-165.

²⁶ Evgenii P. Bajanov, Natalia Bajanova, "The Korean Conflict, 1950-1953: The Most Mysterious War of the 20th Century", Working Paper, Cold War International History Project, (unpublished manuscript)'den aktaran Weathersby, "Should We Fear This? Stalin and The Danger of War With America", a.g.e., p.3.

²⁷ Aynı yerde.

²⁸ Weathersby, Kathryn, "The Soviet Union", Matray, James I. ve Boose, Donald W. (der.), The Ashgate Research Companion to the Korean War, Routledge, London, 2014, pp.86-87.

²⁹ Weathersby, "Should We Fear This? Stalin and The Danger of War With America", a.g.e., pp.7-8.

Bu noktada dikkat çekilmesi gereken şey SSCB'nin bu konuya yönelik politikasıdır. SSCB, Kuzey Kore'ye herhangi bir saldırı durumunda yardım ve destekte bulunamayacağını bildirmiş ve bu konuda Mao'dan yardım talep etmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Kore'de savaşın patlak vermesiyle ABD, Yedinci Filo'yu Tayvan Boğazı'na gönderme kararı alarak burasını tarafsızlaştırma emri vermiştir. Her ne kadar ABD resmî söylemlerinde amacını Kore'ye yapılan saldırıyı sona erdirmek olarak beyan etmiş olsa da Mao, Amerikan müdahalesini ve tarafsızlaştırma emrini “Asya'nın Amerika tarafından işgali” ve “ABD'nin Çin'in iç işlerine müdahalesi” olarak değerlendirmiştir.³⁰

ABD, Kuzey Kore'nin Güney Kore ve hatta Japonya'ya kadar ilerleyebileceğinden korkarak önlem almış bu durum ise Çin tarafından kendi güvenliği için bir tehdit olarak algılanmıştır. SSCB'nin Kore Savaşı'na vekâleten ABD'nin ise doğrudan katılmasının altında yatan temel gerekçe iki tarafın Japonya'ya ilişkin algıları olmuştur. SSCB, ABD'nin Japonya'daki eylemlerini ve tersine söylemini ülkenin yeniden silahlandırılması olarak algılamış ve kendisi için bir tehdit olarak görmüşken ABD ise Kore Savaşı'nın Japonya'nın kaybedilmesine yol açacak boyutları olduğunu düşünmüştür.

Japonya Açısından “Tanrıların Bir Hediyesi” Olarak Kore Savaşı

Japonya açısından Kore'nin önemi 19'uncu yüzyıla dek uzanmaktadır. Japonya Başbakanı Yoshida Shigeru, savaş başladığında geçmişten miras kalan “Kore'nin düşman işgalinden uzak tutulması yönünde bir politika” izlemiştir.³¹ Bu düşünce, 1945 yılına kadar Japonya'nın dış politikasının merkezinde yer aldığından bu ülke Kore Yarımadası'nda emperyalist ve yayılcı bir güç olmuştur. 1945'ten sonra da bu geleneksel Japon politikası herhangi bir değişiklik göstermemiştir.³² Savaşın patlak vermesinin ardından Japonya Hükûmeti, ABD ile iş birliği yapmayı ülke açısından faydalı görmüş ve bu amaçla Japon Anayasası'na uygun olarak gerekli tüm adımların atılacağı garantisini vermiştir.

Kore Savaşı, ABD'nin gözünde Japonya'yı acımasız bir düşmandan fiilî bir müttefike dönüştürmekle kalmamış aynı zamanda bu ülkenin dış ve güvenlik politikaları ve ekonomisi üzerinde de etkili olmaları sonucunu doğurmuştur. İngiliz gazeteci Hessell Tiltman'a göre Kore Savaşı, Japonya'ya hem büyük bir sorumluluk yüklemiş hem de büyük büyük bir fırsat sunmuştur.³³ Kore Savaşı, Japonya'nın geleceği üzerinde “belirleyici bir an” oluşturmuştur. Diğer yandan Japonya Başbakanı Shigeru'nun Kore Savaşı'nı “tanrıların bir hediyesi” olarak tanımladığı da bilinen bir gerçektir.³⁴ Micheal Schaller de Kore Savaşı'nın Japonya'ya âdeta bir “yaşam iksiri” olarak hizmet ettiğini ileri sürmüştür. Nitekim Savaş, Japon ekonomisini yeniden canlandırmakla kalmamış aynı zamanda Amerikan işgalinin sona ermesini beraberinde getirerek barış ve güvenlik antlaşmalarının imzalanmasına yol

³⁰ Jervis, Robert, “The Impact of the Korean War on the Cold War,” *Journal of Conflict Resolution*, Vol.24, No.4, 1980, p.583.

³¹ Weinstein, Martin E., *Japan's Postwar Defense Policy, 1947-1968*, Columbia University Press, New York, 1971, pp.50-56.

³² Drifte, Reinhard, “Japan's Involvement in the Korean War”, (der.) Cotton, James ve Neary, Ian, *The Korean War in History*, Manchester University Press, 1989, p.121.

³³ Tiltman, Hessell, “Japan and the Korean War”, *Contemporary Japan* 19, Sayı. XIX, No. 7-9, 1950, p.33.

³⁴ Dingman, Roger, “Theories of, and Approaches to, Alliance Politics”, (der.) Lauren, Paul G, *Diplomacy: New Approaches in History, Theory and Policy*, Free Press, New York, 1979, s.43; Miller, Jennifer M., “The Struggle to Rearm Japan: Negotiating the Cold War State in US-Japanese Relations”, *Journal of Contemporary History*, Vol. 46, No.1, 2011, p. 87.

açmıştır. Netice itibarıyla Japonya, Kore Savaşı'ndan zarara uğramadan dahası "yeniden doğarak" çıkmıştır.³⁵

Kore Savaşı'nda Amerikan stratejisi, Japonya'yı mümkün olduğu kadar denizlerde tutmak olarak belirlenmiştir. Ancak raporlar, Japonların Kore topraklarında ABD askerî birliklerine eşlik ettiğini ortaya koymaktadır.³⁶ Tessa Morris Suzuki, 1951 yılında ABD ve Japonya arasında imzalanan Güvenlik Antlaşması'ndan önce Japonya'nın Kore'de Amerikan kuvvetleriyle askeri bir ittifak içerisinde olduğunu vurgulamaktadır.³⁷ Reinhard Drifte de ABD'nin Japonya'yı yalnızca lojistik bir üs olarak kullanmadığını aynı zamanda Kore Yarımadası ve çevresindeki görevlere müdahale etmeleri için sınırlı sayıda Japon vatandaşını istihdam ettiğini belirtmektedir.³⁸ Kore Savaşı boyunca Japon askerleri, pek çok bakımdan Amerikan kuvvetlerine yardım etmiştir. Örneğin Japonya'nın mayın tarama gemileri Kore kıyılarındaki limanları temizlemeye yardımcı olmuştur. ABD/Birleşmiş Milletler Komutanlığı, Kore Yarımadası'nda geçmişte hizmet etmiş olan Japon nakliye ve demiryolu uzmanlarından gizlice faydalanmıştır. Kore ile bağlantılı pek çok personel ve mühimmat Japon limanları üzerinden cephelere intikal ettirilmiştir.³⁹ Görüldüğü üzere Kore Savaşı Japonya'da ve ABD'nin Japonya politikasında önemli bir değişim meydana getirmiştir.

Kore Savaşı'nın Japonya'yı ABD'nin müttefiki hâline dönüştürmesi ilk anılan ülkeye politik ve ekonomik manevra alanı sağlamıştır. Kore Savaşı, Japonya'yı komünizme karşı mücadelede hayati önem taşıyan bir ülke hâline getirmiştir. Japonya, topraklarında Amerikan birliklerinin varlığını sürdürmesini garantileyerek, SSCB ve Çin tehdidine karşı güvenliğini sağlamıştır. Dahası, Güvenlik Antlaşması'nın (1951) kolay ve hızlı bir şekilde kabul edilmesine zemin hazırlamıştır.⁴⁰ Nitekim pek çok Amerikan yetkilisi, Kuzey Kore'nin 1950 yılında Güney Kore'ye karşı gerçekleştirdiği saldırıyı nihayetinde Japonya'yı hedef alan bir girişim olarak yorumlamıştır. Japonya ile barış antlaşması yapmakla görevlendirilmiş olan John Foster Dulles'e göre, Kore'deki komünist saldırı büyük ihtimalle Japonya'yı kontrol altına almayı amaçlamıştır. Kore Savaşı'nın Japonya açısından bir diğer önemi, Washington ve Tokyo arasındaki barış antlaşmasının koşullarını yumuşatmış olmasıdır. Roger Dingman ise Japonya ve ABD'nin aralarında stratejik ve ekonomik anlamda yük paylaşımı için müzakere edebilecekken Kore Savaşı'nın bu seçeneği ortadan kaldırdığını ifade etmektedir.⁴¹ Kore Savaşı'nda Stalin, Mao ve Kim'in izledikleri politikalar Yoshida'ya Amerika ile bir anlaşma imzalama fırsatı sunduğu gibi Amerikan üslerinin Japonya'da varlığını sürdürmesini ve böylece ülkenin silahlanmaya devam etmesini sağladı. Ayrıca, yukarıda anılan Güvenlik Antlaşması'nın kolay bir şekilde vücuda gelmesine zemin hazırlamıştır.⁴²

³⁵ Schaller, Micheal, "The Korean War: The Economic and Strategic Impact on Japan", (der.) Lexington William Stueck, The Korean War in World History, The University Press of Kentucky, 2004, p.145.

³⁶ Suzuki, Tessa Morris, "Japan and The Korean War: A Cross Border Perspective", The Journal of Asian Studies, Sayı. 61, No.2, 2015, p.10.

³⁷ Suzuki, Tessa Morris, "Post-War Warriors: Japanese Combatants in the Korean War", The Asia-Pacific Journal, Sayı.10, No.1, 2012, p.13.

³⁸ Drifte, "Japan's Involvement in the Korean War", a.g.e., pp.120-134.

³⁹ Auer, James E., The Postwar Rearmament of Japanese Maritime Forces, 1945-1971, Praeger, New York, 1973, pp..53-58.

⁴⁰ Dingman, "Theories of, and Approaches to, Alliance Politics", a.g.e., pp.260-261.

⁴¹ Dingman, Roger, "The Dagger and the Gift: The Impact of the Korean War on Japan", The Journal of American-East Asian Relations, Vol.2, No.1, 1993, p.38.

⁴² Dingman, "Theories of, and Approaches to, Alliance Politics", a.g.e., pp.260-261.

ABD savaş sonrasında Japonya ekonomisinin ayağa kaldırılmasına büyük bir önem vermiştir. Dulles, Japonya'nın ekonomik istikrarını barış ve güvenlik açısından elzem görmüş ve bu ülkenin komünist devletlere bağımlı olmaması gerektiğini savunmuştur. Diğer bir ifadeyle Japonya'nın ekonomik istikrarı, bölge güvenliğinin anahtarı olarak görülmüştür.⁴³ Savaşın patlak vermesi, Japonya'da tekstil, inşaat, otomotiv, metal, iletişim ve kimya endüstrilerinin gelişimine büyük yarar sağlamıştır. Savaşın zirvede olduğu dönemde yaklaşık 3.000 Japon firması bundan nemalanmıştır. Bu firmalardan önemli bir kısmı ABD şirketleri ve savunma bakanlığı ile yeni teknolojiler üzerine çeşitli anlaşmalar yapmıştır.

Yukarıda vurgulandığı üzere Kore Savaşı, ABD'nin Japonya'yı müttefik olarak kazanması gerektiğini ortaya koyarken diğer taraftan bu ülkeyi ABD güvenlik stratejilerinde kilit ülke konumuna getirmiştir. Böylece ABD Japonya ittifakı bölgesel istikrarın olmazsa olmazlarından biri haline gelmiştir. Ayrıca Kore Savaşı, ABD açısından Doğu Asya'da komünizmi çevrelemek için kapsamlı bir karşı strateji oluşturulmasının itici gücü olmuştur. Bu bağlamda ABD, bir taraftan Japonya'nın ekonomik olarak yeniden yapılanmasını desteklerken diğer yandan icabı halinde Kore Yarımadası'nda Japonların Amerikan kuvvetlerine yardım edecek şekilde yeniden silahlanmaları için baskı yapmıştır.⁴⁴

Müttefikler Potsdam Konferansı'nda, "alfa stratejisi" olarak adlandırdıkları strateji gereği bölge güvenliğini sağlamak amacıyla Japonya'nın uluslararası denetim altında bütünüyle silahsızlanmasını kararlaştırmışlardır. Ne var ki, Soğuk Savaş'ın Asya'ya sirayet etmesi ABD'yi Japonya konusunda daha stratejik ve uzun vadeli düşünmeye zorlamıştır. Soğuk Savaş'ın Kore'de sıcak savaşa dönüşmesiyle birlikte Tokyo, Washington'un gözünde komünizme karşı savaşta bir cephe olarak değer kazanmıştır. ABD'nin güvenliği ön plana alan politikasının bir sonucu olarak Japonya'nın silahsızlandırılmasına ilişkin birçok fikir ortaya atılmıştır.

MacArthur'un silahsızlandırarak tarafsızlaştırma yaklaşımı bunlardan biri olarak karşımıza çıkarken bir diğer yaklaşım ise Japonya'nın yeniden silahlandırılması yaklaşımı olarak belirmiştir. ABD, savaş sonrasında Japonya'yı uzun vadede tamamen silahlardan arındıracak bir tasarımı reddetmiştir.⁴⁵ Uzak Doğu'da Japonya'yı, tıpkı İsviçre gibi bir statüye mahkûm etmek, bu ülkeyi SSCB'ye karşı savunmasız hâle getireceğinden ABD böyle bir düşünceye sıcak bakmamıştır.⁴⁶ Bu yüzden MacArthur'un Japonya'nın tarafsızlaştırılması planı "umutsuz", "aldatıcı" ve hatta "mantıklı olmayan" sıfatlarıyla nitelendirilmiştir. Çünkü bu plan, silahsızlandırılmış ve güçsüz bir Japonya meydana getireceğinden, Japonya herhangi bir güç boşluğunda Sovyet saldırılarına maruz kalacaktı. Dulles'in ifadeleriyle bölgede Sovyetlerin sahip olduğu topraklar ve uyduları göz önünde bulundurulduğunda MacArthur'un planını uygulamak, "Japonya'yı "Rus ayısının" alt ve üst çenesi arasına bırakmak"⁴⁷ anlamına gelecekti. ABD yöneticilerinde zayıf bir Japonya'nın

⁴³ Schaller, "The Korean War: The Economic and Strategic Impact on Japan", a.g.e., p.150.

⁴⁴ Mochizuki, Mike M., "U.S.-Japan Relations in the Asia-Pacific Region", (der.) Irive, Akira, Wampler, Robert A., Partnership The United States and Japan: 1951-2001, Japan, Kodansha International,2001, pp.13-15.

⁴⁵ Hughes, Christopher W., "Japan's Grand Strategic Shift: From the Yoshida Doctrine to an Abe Doctrine?", (der.) Tellis, Ashley J., Szalwinski, Alison ve Wills, Michael, Strategic Asia 2017-2018: Power, Ideas, and Military Strategy in the Asia-Pacific, Washington, The National Bureau of Asian Research, 2017, pp.82-84.

⁴⁶ Cha, Victor D., Powerplay: The Origins of the American Alliance System in Asia, Princeton University Press, Princeton, 2016, p.126.

⁴⁷ Pruessen, Ronald W., John Foster Dulles: The Road to Power, Free Press. New York, 1982, p.454.

SSCB'nin "peşine takılabileceği (bandwagoning)"⁴⁸ endişesi hâkim olmuştur. Dolayısıyla ABD, Japonya'yı öyle bir halde tutmalıydı ki ne bu ülke SSCB tarafından istila edilebilecek kadar güçsüz ne de komşularını tehdit edecek kadar güçlü olmalıydı.⁴⁹

Yukarıda bahsedilen Alfa stratejisini, "Gama stratejisi" izlemiştir. Gama stratejisi ise Japonya'nın sadece komünizme karşı güçlendirilmesiyle yetinilmeyip aynı zamanda askerî açıdan kuvvetli bir Japonya oluşturulmasını öngörmüştür. Bu strateji bölgede Japonya'yı ABD'nin çıkarlarını destekleyecek tek büyük güç olarak kabul etmiştir. Güçlü bir Japonya, SSCB'den gelen her tehdide göğüs gerebilirdi. Dahası istikrarlı ve güçlü bir Japonya, Çin'deki komünist devrimin belirsizlikleriyle rekabet edebilirdi. Sonuçta askerî açıdan kuvvetli bir Japonya'nın bölgede istikrarsızlaştırıcı eylemlerde bulunabileceği endişesi yüzünden bu strateji de kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm olmuştur.⁵⁰

Bu bağlamda bir diğer strateji ise Japonya ve ABD arasında derin ve sağlam ilişkiler kurmayı hedefleyen "Beta stratejisi" olmuştur. Böylece kontrollü bir şekilde büyüyen Japonya'nın ABD'nin menfaatlerine faydalı bir müttefik olacağı düşünülmüştür.⁵¹ Beta stratejisi, ABD'nin Japonya için ekonomiyi önceleyen ama aynı zamanda askerî ve diplomatik yönü de ihmal etmeyen bir yaklaşım kurgusu üzerine inşa edilmiştir.

8 Eylül 1951 tarihinde ABD ve Japonya arasında Barış Antlaşması ve ABD-Japonya Karşılıklı Güvenlik Antlaşması imzalanmıştır. San Francisco Antlaşmaları olarak tarihe geçen bu akitler, ABD'nin "Beta stratejisini" onaylamıştır. ABD ve Japonya arasında imzalanan Karşılıklı Güvenlik Antlaşması, Japonya'da Amerikan ordusunun varlığını garanti altına almıştır. Ayrıca Tokyo, Kore Yarımadası'nda BM kuvvetlerini desteklemeyi ve bu kuvvetleri kendi olanaklarından yararlandırmayı taahhüt etmiştir. Antlaşma, Japonya'nın uluslararası toplumun eşit bir üyesi olarak kabul edilmesini ve ekonomik olarak kalkındırılmasını garanti altına almıştır. Yani bir bakıma Japonya yenilmiş bir düşmandan Pasifik bölgesinde kolektif güvenliğe olumlu katkıda bulunan bir müttefike dönüştürülmüştür.⁵²

Sonuç

II. Dünya Savaşı'nın revizyonist devletlerinden kurtuluş mücadelesinin bir araya getirdiği SSCB ve ABD gerek savaş süresince gerekse savaş sonrasında birçok kez bir araya gelerek 1945 sonrası düzenin kuruluşuna ilişkin mütaalalar yapmışlardır. Her ne kadar yeni düzen Doğu Asya'daki bölgesel güvenliğe ilişkin çok az şey ifade etmiş olsa da ABD, Japonya'nın geleceğini ve kaderini kendisinin tayin edeceği hususunu net bir şekilde ortaya koymuştur. ABD'nin işgal yıllarında izlediği Japonya politikası ülkenin silahsızlandırılması ve Japonların barışçıl milletler ailesinin sorumlu bir üyesi hâline getirilmesi üzerine kurgulanmışken Çin'deki iç savaşın komünistlerin zaferiyle sonuçlanması (1949) ve Soğuk Savaş'ın Asya'ya sirayeti etmesi Japonya'nın ABD nezdindeki stratejik değerinin

⁴⁸ Peşine takılma stratejisi (bandwagon), temel olarak güçsüz devletlerin hegemon güçlerin peşinden gitmesini, bu güçlerin dediklerine uyması durumunu ifade eder. Görece zayıf devletler, kendilerinden daha güçlü olan devletlere karşı gelmek yerine onların yanında yer alarak çıkar sağlamayı amaçlarlar. Bir diğer deyişle, görece güçsüz devletler çoğunluğun veya güçlü olanın yanında yer alarak kazanımlarını en çoklaştırma eğilimindedir. Peşine takılma kavramsallaştırması üzerine daha detaylı bilgi için Bkz. Sweeney, Kevin ve Fritz, Paul, "Jumping on the Bandwagon: An Interest-Based Explanation for Great Power Alliances", The Journal of Politics, Vol.66, No.2, 2004,p.428-430.

⁴⁹ Cha, a.g.e., p.133.

⁵⁰ Aynı yerde, s.134.

⁵¹ Aynı yerde, s.135-136.

⁵² Dulles, John Foster, "Security in the Pacific", Foreign Affairs, Sayı.30, No.2, 1952, pp.175-176.

yükselmeye yol açmıştır. Soğuk Savaş'ın Asya'ya sirayet etmesini sağlayan şey ise "Doğu'nun anahtarı" olarak nitelendirilen Kore Savaşı (1950) olmuştur. Kore Savaşı, II. Dünya Savaşı'nın ardından imparatorun halkından "dayanılmaza dayanılmasını" istediği bir Japonya'dan politik, ekonomik ve diplomatik manevra kabiliyeti yüksek bir Japonya ortaya çıkarmış ve bu çatışma Tokyo açısından âdeta yeniden doğuşun simgesi hâline gelmiştir. Savaş, Kore'nin fiziki bölünmüşlüğüne son vermemiş ancak Japonya'nın geleceği bakımından köklü bir değişim meydana getirmiştir. Kore Savaşı, Japonya'yı Doğu Asya'nın ekonomik ve stratejik merkezi hâline getirmiş ve bu ülkeyi ABD'nin bölgesel güvenlik sisteminin temel yapı taşı konumuna getirmiştir. Japonya'nın ekonomik bakımdan istikrarı bu ülkenin komünizmin pençesine düşmemesi için önem arz ettiğinden ABD bu ülkeye yeniden yapılandırma yardımlarını sürdürmüştür. Bu savaş Güvenlik Antlaşması'nın (1951) hayata geçirilmesini hızlandırmış ve bu akit ile birlikte Japonya Amerikan askerlerinin ve üslerinin kendi ülkelerinde kalmasını kabul etmiştir. ABD'nin Japonya'yı yalnızca ekonomik olarak ihya etmeye çalışmadığı; bilakis bu ülkenin uluslararası kuruluşlara üyeliğinin alt yapısını hazırlayarak siyasal olarak da uluslararası camiada kabul görmesini sağladığı söylenebilir. ABD, Japonya'nın ihracatının önündeki kısıtlamaları kaldırmakla yetinmemiş aynı zamanda bu ülkeye Dünya Bankası ve İthalat-İhracat Bankası aracılığıyla kredi tahsis etmek suretiyle destek vermiştir. Sonuç olarak Kore Savaşı, Japonya'nın stratejik değerini açığa çıkararak ABD'yi Japonya'nın ekonomik, askerî ve diplomatik destekçisi durumuna getirmiş dolayısıyla Japonya'nın yaşam iksiri olmuştur.

KAYNAKÇA

- Auer, James E., *The Postwar Rearmament of Japanese Maritime Forces, 1945-1971*, Praeger, New York, 1973.
- Barnattan, Galia Press, *Organizing the World: The United States and Regional Cooperation in Asia and Europe*, Routledge, London, 2003.
- Best, Antony; Hanimaki, Jussi M. vd., *International History of The Twentieth Century and Beyond*, Routledge, New York, 2004.
- Borton, Hugh, "American Occupation Policies in Japan since Surrender", *Political Science Quarterly*, Sayı.62, No.2, 1947.
- Cha, Victor D., *Powerplay: The Origins of the American Alliance System in Asia*, Princeton University Press, Princeton, 2016.
- Dingman, Roger, "Theories of, and Approaches to, Alliance Politics", (der.) Lauren, Paul G., *Diplomacy: New Approaches in History, Theory and Policy*, Free Press, New York, 1979.
- , "The Dagger and the Gift: The Impact of the Korean War on Japan", *The Journal of American-East Asian Relations*, Vol.2, No.1, 1993.
- Drifte, Reinhard, "Japan's Involvement in the Korean War", (der.) Cotton, James ve Neary, Ian, *The Korean War in History*, 1989.
- Dulles, John Foster, "Security in the Pacific", *Foreign Affairs*, Sayı.30, No.2, 1952.
- Forrestal, James, "Kennan's memorandum for Admiral Hill", *Forrestal Papers*, File "K" in Box 70, 1946.
- FRUS, "Japanese Peace Treaty Problems", *John Foster Dulles Papers*, Princeton University Press, in Box 48, 1950.
- Futoshi, Shibayama ve Ayako, Kusunoki, "The Pacific War and the Occupation of Japan, 1941-52", (der.), Iokibe, Makoto), *The History of US-Japan Relations From Perry to Present*, Tosh Minohora, Palgrave: MacMillan, 2008.
- Gaddis, John Lewis, *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Oxford University Press, New York, 1997.
- Hughes, Christopher W., "Japan's Grand Strategic Shift: From the Yoshida Doctrine to an Abe Doctrine?", (der.) Tellis, Ashley J. Ve Szalwinski, Alison, vd., *Strategic Asia 2017-2018: Power, Ideas, and Military Strategy in the Asia-Pacific*, Washington, The National Bureau of Asian Research, 2017.
- Ikenberry, G. John, *After Victory: Institutions, Strategic Restraint And The Rebuilding of Order After Major Wars*, Princeton University Press, NJ, 2001.
- Jervis, Robert, "The Impact of the Korean War on the Cold War," *Journal of Conflict Resolution*, Vol.24, No.4, 1980.
- Kennan, George F., *Realities of American Foreign Policy*, Princeton University Press, Princeton, 1954.
- , *Memoirs, 1925-1950*, Pantheon, New York, 1967.
- Kissinger, Henry, *Çin: Dünden Bugüne Yeni Çin*, (çev.) Çeper, Nalan Işık, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2015.
- Leffler, Melvyn, *A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration and the Cold War*, Standford University Press, Standford, 1992.
- Mayers, David, "Containment and the Primacy of Diplomacy: George Kennan's Views, 1947-1948", *International Security*, Sayı.11, No.1, 1986.
- Micheal, Dilion, *Modernleşen Çin Tarihi*, (çev.) Atılğan, Eylem Ümit ve Atılğan, Aydın, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016.

- Miller, Jennifer M., “The Struggle to Rearm Japan: Negotiating the Cold War State in US-Japanese Relations”, *Journal of Contemporary History*, Vol. 46, No.1, 2011.
- Mochizuki, Mike M., “U.S.-Japan Relations in the Asia-Pacific Region”, (der.) Irive, Akira ve Wampler, Robert A., *Partnership The United States and Japan: 1951-2001*, Japan, Kodansha International, 2001.
- Pruessen, Ronald W. John Foster Dulles: The Road to Power, Free Press. New York, 1982.
- Schaller, Micheal, “The Korean War: The Economic and Strategic Impact on Japan”, (der.) Lexington William Stueck, *The Korean War in World History*, The University Press of Kentucky, 2004.
- Suzuki, Tessa Morris, “Post-War Warriors: Japanese Combatants in the Korean War”, *The Asia-Pacific Journal*, Sayı.10, No.1, 2012.
- , “Japan and The Korean War: A Cross Border Perspective”, *The Journal of Asian Studies*, Sayı. 61, No.2, 2015.
- Sweeney, Kevin; Fritz, Paul, “Jumping on the Bandwagon: An Interest-Based Explanation for Great Power Alliances”, *The Journal of Politics*, Vol.66, No.2, 2004.
- Tiltman, Hessell, “Japan and the Korean War”, *Contemporary Japan* 19, Sayı. XIX, No. 7-9, 1950.
- Tudda, Chris, *Cold War Summits: A History, From Potsdam to Malta*, Bloomsbury, New York, 2015.
- Wallerstein, Immanuel, “What Cold War in Asia? An Interpretative Essay”, (der.) Y. Zheng Hong L., Michael S., *Cold War in Asia: The Battle for Hearts and Minds*, Leiden, Boston, 2010.
- Weathersby, Kathryn, “Should We Fear This? Stalin and The Danger of War With America”, *Cold War International History Project, Working Paper Series No.39*, 2002.
- , “The Soviet Union”, *The Ashgate Research Companion to the Korean War*, (der.) Matray, James I. ve Boose, Donald W., Routledge, London, 2014.
- Weinstein, Martin E., *Japan’s Postwar Defense Policy, 1947-1968*, Columbia University Press, New York, 1971.

Elektronik Kaynaklar

- Acheson, Dean, *Speech on the Far East*, 1950, (Çevrimiçi), <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1950-01-12.pdf>, (21.11.2019).
- FRUS, *United States Assistance to Other Countries From the Standpoint of National Security, Joint Strategic Survey Committee 1769/1*, 1947, (Çevrimiçi), <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1947v01/d386>, (21.11.2019).
- U.S. Initial Post-Surrender Policy for Japan (SWNCC150/4/A), GHQ/SCAP Records; Top Secret Records of Various Sections. Administrative Division; Box No. LS-1: “Top Secret, File No. 1- Covering the Period from 1 September 1945 thru 19 January 1946” <Sheet No. TS00320-00323>, 21 September 1945, (Çevrimiçi), <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryu/01/022shoshi.html>, (05.05.2021).
- Post World War II Foreign Policy Planning, State Department Records of Harley A. Notter, 1939-1945, “600-T-357 Japan: General Principles Applicable to the Post-War Settlement with Japan” Sheet No. YE5-21 600-T-357, 28 July 1943; State Department Documents of the Post-War Programs Committee, 1944 “PWC108 Japan: The Postwar Objectives of the United States in regard to Japan”, <PWC-1, Rol I No.2>, 14 March 1944; State Department Documents of the Post-War Programs Committee, 1944 “PWC108 Japan: The Postwar Objectives of the United States in regard to Japan” <PWC-1 Roll No. 2>, 4 May 1944, (Çevrimiçi), <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryu/01/001shoshi.html>, (04.05.2021).

Post World War II Foreign Policy Planning, State Department Records of Harley A. Notter, 1939-1945, "600-T-357 Japan: General Principles Applicable to the Post-War Settlement with Japan" Sheet No. YE5-21 600-T-357, 28 July 1943; State Department Documents of the Post-War Programs Committee, 1944 "PWC108 Japan: The Postwar Objectives of the United States in regard to Japan", <PWC-1, Rol I No.2>, 14 March 1944; State Department Documents of the Post-War Programs Committee, 1944 "PWC108 Japan: The Postwar Objectives of the United States in regard to Japan" <PWC-1 Roll No. 2>, 4 May 1944, (Çevrimiçi), <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/01/001shoshi.html>, (04.05.2021).
"Summary Report on Meeting of the Government Section", Alfred Hussey Papers; Constitution File No. 1, Doc. No. 4, 4 February 1946, (Çevrimiçi), https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/03/002_21/002_21_0021.html, (04.04.2021).
The Constitution of Japan", https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html, (05.11.2021).
"National Security Council Report, NSC 68, 'United States Objectives and Programs for National Security'", History and Public Policy Program Digital Archive, US National Archives, 14 April 1950, <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116191>, (01.05.2021).